

Posudek oponentky na magisterskou práci Bc. Valérie Uramové „Římske záhrady na konci antiky a ich odkaz v záhradách stredoveku“, FF UK Praha 2013, 94 s., 176 obr.

Po úvodní kapitole, v níž autorka seznamuje s koncepcí své práce, je zařazena kapitola věnovaná stavu bádání o zvolené problematice a literatuře k tématu. Tato kapitola je vypracována velmi podrobně, což platí rovněž o další, zaměřené na písemné prameny informující o podobě římských zahrad. Kromě zmínek v historických dílech antických autorů a v biografích, jsou uváděna i fakta čerpaná z krásné literatury (poezie).

Poté přistupuje autorka ke druhé skupině pramenů, totiž k pramenům ikonografickým. Zde se soustředila výlučně na mozaiky, i když se domnívám, že pro podobu římských zahrad by bylo možno stejně dobře využít i informace získané z nástěnných maleb, ač jsou převážně ranější. Uvedené příklady jsou řazeny spíše tematicky, nikoliv chronologicky (v některých případech datování zcela postrádám) a soustřeďují se převážně na oblast severní Afriky (s výjimkou Piazza Armeriny, která je ovšem se severoafrickými dílnami úzce spojena a několika málo ukázek z Gallie). Diplomandka vybrané mozaiky podrobně popisuje, nejen s přihlédnutím k zobrazeným rostlinám, ale i k dalším použitým motivům. Nerozumím zcela větě na str. 22 ...“konzumácia takto ulovených bažantov nebola bežná na banketoch, ostatne ako tomu bolo u Pertinaxa či Tacita, naopak u Heliogabala“.

Čtvrtá kapitola je věnována vybraným římským zahradám v Itálii (Hadriánova vila v Tivoli, Ostia, Piazza Armerina, Ravenna. Z Hadriánovy vily v Tivoli si diplomandka zvolila zejména Canopus, Piazzu D´Oro, Stou Poikile a Natatorium (Teatro Maritimo), i když v samotném textu jsou připojeny ještě další části vily. V případě Canopu je exedra na konci identifikována jako triklinium (triklinia), v jiné literatuře bývá označováno jako Serapidova svatyně. Jedním z nejdůležitějších prvků těchto komplexů jsou zřejmě bazény (nymfea) různých tvarů, s mnohdy poměrně složitým systémem zásobování vodou, které diplomandka pečlivě popisuje. K interpretaci komplexu zvaného Teatro maritimo (str.27) lze ještě připojit další hypotézu, která v něm vidí jakousi astrologickou observatoř. K terminologii: „grotta“ je italský výraz pro jeskyni (str.26, 27), bylo by vhodnější skloňovat, nikoliv používat v nominativu. K popisu vnitřních dvorů - zahrad v Ostii: podle plánů na tab. 60, 64 a 69 se zdá, že se zde ve všech případech objevují nymfea podobného typu. V případě Ravenny se pozornost většinou soustřeďuje na mozaikovou dekoraci, v tomto směru by tedy spíše odpovídalo zařazení do kapitoly věnované ikonografickým pramenům.

V další části obrací autorka pozornost k zahradám v římských (přesněji západoevropských) provinciích – Galli, Hispánii, Germánii. Uvedené vily v Galli představují zajímavý materiál ke sledované problematice, který ale není, bohužel, autorkou dostatečně využit pro určité obecnější shrnutí. U vily v Tetingu (str.42) se hovoří o exedře v kyzickém stylu – v příslušném odkazu na Vitruvia se ale hovoří o kyzických jídelnách, jejichž podoba je popisována poněkud odlišným způsobem. Neméně zajímavé jsou rovněž vily v Hispánii

s vodními nádržemi kombinovanými s „ostrůvky“ různého tvaru. Poslední oddíl této kapitoly popisuje některé příklady vil v severní Africe (dnešní Maroko, Tunisko, Alžír). Diplomandka v tomto případě uvádí hned v úvodu obecnou charakteristiku těchto vil a pak přechází ke konkrétním ukázkám, další shrnující postřehy jsou zařazeny na konec tohoto oddílu.

Krátká kapitola se zaměřila na zahrady u tří císařských paláců – Diokleciánova ve Splitu, Galeriova v Soluni a Konstantinova v Konstantinopoli. Informace zde obsažené jsou však tak stručné, že je sporné, zda zařazení této kapitoly bylo nutné (ke Galeriovu paláci pouze 6 řádek).

V posledních dvou kapitolách sleduje diplomandka vliv římských zahrad na zahradní architekturu mladších období – na středověké klášterní zahrady a na maorské zahrady ve Španělsku. Zdařilá je kapitola o klášterních zahradách, která kombinuje písemné prameny s ikonografickými a vymezuje římské vlivy na jejich podobu, obdobně jsou uváděny paralely z římského období na zahrady (zejména pokud jde o typy bazénů) ve Španělsku, i když, jak autorka uvádí v závěru kapitoly, šlo v tomto případě spíše o vliv sekundární, vycházející z kontaktů s Byzantskou říší a z antických písemných pramenů.

Závěry jsou po formální stránce zdařilé, ale pohybují se v příliš obecné rovině. Stejně jako u většiny kapitol zde postrádám konkrétnější shrnující údaje, které by měly bývaly vyplynout z jinak velmi podrobně a pečlivě vypracovaných popisů. Práce neshrnuje na příklad druhy v zahradách pěstovaných rostlin, kde bylo možno zkombinovat údaje z písemných a ikonografických pramenů s archeologickými doklady. Stejně tak mohly být shrnuty typy doložených vodních nádrží – bazénů a nymfejí, které byly nedílnou součástí zahrad., možná i příležitostně zmiňovaných soch, které patřily také k jejich dekoraci. Stejně tak chybí v závěrech srovnání sledovaných oblastí. Práce je doplněna pěknou obrazovou přílohou, obsáhlý je seznam použité literatury, která je z nepochopitelných důvodů rozdělena na dvě části: zřejmě monografie a časopisecké studie.

I přes uvedené připomínky je zřejmá autorčina snaha o shromáždění co největšího množství informací ke zvolenému tématu, lze ocenit její píli a svědomitost.

Předloženou práci lze považovat za vhodný podklad pro obhajobu za účelem získání titulu magistr. Navrhují ji klasifikovat známkou velmi dobře.

V Praze dne 2.9.2013

Doc.PhDr. Iva Ondřejová, CSc.